ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)
της 28ης Σεπτεμβρίου 2006 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-282/04 και C-283/04,

με αντικείμενο προσφυγές του άρθρου 226 ΕΚ λόγω παραβάσεως, ασκηθείσες, αντιστοίχως, την 30ή Ιουνίου και την 1η Ιουλίου 2004,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους H. Støvlbæk, A. Nijenhuis και S. Noë, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Βασιλείου των Κάτω Χωρών, εκπροσωπουμένου από τις H. G. Sevenster και J. van Bakel και τον M. de Grave,

καθού,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Jann (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, K. Schiemann, N. Colneric, K. Lenaerts και E. Juhász, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Poiares Maduro
γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 6ης Απριλίου 2006,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με τις προσφυγές της, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ζητεί από το Δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, διατηρώντας, στα καταστατικά των εταιριών Koninklijke KPN NV και TPG NV, ορισμένες διατάξεις προβλέπουσες ότι το κεφάλαιο αυτών των εταιριών περιλαμβάνει ειδική μετοχή που ανήκει στο Ολλανδικό Δημόσιο και η οποία του παρέχει ειδικά δικαιώματα ως προς την έγκριση ορισμένων αποφάσεων των αρμοδίων οργάνων των εν λόγω εταιριών, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 56 ΕΚ και 43 ΕΚ.

Το νομικό πλαίσιο

2 Δυνάμει του άρθρου 2:8 του ολλανδικού Αστικού Κώδικα (Burgerlijk Wetboek, στο εξής: Burgerlijk Wetboek), η άσκηση των δικαιωμάτων που διαθέτει ο κάτοχος ειδικής μετοχής διέπονται από τις αρχές της λογικής και της δικαιοσύνης. Η διάταξη αυτή προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Ένα νομικό πρόσωπο καθώς και όσοι εμπλέκονται στην οργάνωσή του δυνάμει του νόμου ή του καταστατικού του οφείλουν να συμπεριφέρονται έναντι αλλήλων σύμφωνα με τις επιταγές των αρχών της λογικής και της δικαιοσύνης.

2. Κανόνας που έχει εφαρμογή στις μεταξύ τους σχέσεις δυνάμει νόμου, εθίμου, του καταστατικού, των κανονισμών ή διατάγματος είναι ανίσχυρος στο μέτρο που, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων, είναι απαράδεκτος βάσει των κριτηρίων που απορρέουν από τις αρχές της λογικής και της δικαιοσύνης.»

3 Το άρθρο 2:92 du Burgerlijk Wetboek προβλέπει τα εξής:

«1. Πλην αντιθέτου διατάξεως του καταστατικού, όλες οι μετοχές απονέμουν τα ίδια δικαιώματα και επιβάλλουν τις ίδιες υποχρεώσεις κατ' αναλογίαν της ονομαστικής τους αξίας.

[...]

3. Το καταστατικό μπορεί να προβλέπει ότι ορισμένες μετοχές απονέμουν τα ειδικά δικαιώματα που περιγράφει και τα οποία αφορούν τον έλεγχο της εταιρίας.»

Τα πραγματικά περιστατικά και η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

4 Το 1989 η κρατική εταιρία των Κάτω Χωρών που ήταν επιφορτισμένη με το ταχυδρομείο, την τηλεγραφία και την τηλεφωνία, μετατράπηκε σε ανώνυμη εταιρία, με την επωνυμία Koninklijke PTT Nederland NV (στο εξής: PTT).

5 Με την ευκαιρία της μερικής ιδιωτικοποιήσεως της PTT, διά της πωλήσεως, το 1994, μιας πρώτης ομάδας μετοχών που αντιπροσώπευαν το 30 % του κεφαλαίου της και, στη συνέχεια, το 1995, μιας δεύτερης ομάδας μετοχών που αντιπροσώπευαν το 20 % του κεφαλαίου της, το καταστατικό της επιχειρήσεως αυτής τροποποιήθηκε ώστε να προβλεφθεί μια ειδική μετοχή, αποκαλούμενη «golden share», για το Ολλανδικό Δημόσιο.

6 Το 1998 η PTT χωρίστηκε σε δύο αυτοτελείς εταιρίες, την Koninklijke KPN NV (στο εξής: KPN) για τις υπηρεσίες τηλεπικοινωνίας και την TNT Post Groep NV, η οποία στη συνέχεια μετονομάστηκε σε TPG NV (στο εξής: TPG), για τις ταχυδρομικές υπηρεσίες.

7 Κατά τη διχοτόμηση αυτή, η ειδική μετοχή την οποία κατείχε το Ολλανδικό Δημόσιο στην PTT μεταβλήθηκε ούτως ώστε να κατέχει το Ολλανδικό Δημόσιο ειδική μετοχή σε καθεμία από τις δύο νέες εταιρίες (στο εξής: επίδικες ειδικές μετοχές).

8 Καταρχήν, το Ολλανδικό Δημόσιο μπορεί να εκχωρήσει τις ειδικές μετοχές που κατέχει προς την οικεία εταιρία ή προς άλλον αγοραστή. Στη δεύτερη αυτή περίπτωση, η μεταβίβαση πρέπει, δυνάμει του άρθρου 17 των καταστατικών της KPN και της TPG, να εγκριθεί από την επιτροπή διαχειρίσεως και το εποπτικό συμβούλιο της εν λόγω εταιρίας.

9 Οι επίδικες ειδικές μετοχές παρέχουν στο Ολλανδικό Δημόσιο ειδικά δικαιώματα προηγουμένης εγκρίσεως των αποφάσεων των οργάνων των δύο αυτών εταιριών επί των εξής ζητημάτων:

— την έκδοση μετοχών της εταιρίας (άρθρο 12, παράγραφοι 1, 2 και 4, των καταστατικών της KPN και της TPG)·

— τον περιορισμό ή την κατάργηση του δικαιώματος προτιμήσεως των κατόχων κοινών μετοχών (άρθρο 13, παράγραφος 3, των καταστατικών της KPN και της TPG)·

— την αγορά ή μεταβίβαση από την εταιρία ιδίων μετοχών οι οποίες αντιπροσωπεύουν ποσοστό μεγαλύτερο του 1 % των κοινών μετοχών (άρθρο 15, παράγραφος 3, των καταστατικών της KPN και της TPG)·

— την ακύρωση της ειδικής μετοχής (άρθρο 16, παράγραφος 3, των καταστατικών της KPN και της TPG)·

— την άσκηση του δικαιώματος ψήφου που απορρέει από την κατοχή μετοχών στο κεφάλαιο της KPN Telecom BV ή της PTT Post Holdings BV (ή άλλου νομικού προσώπου κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, του νόμου περί ταχυδρομείων [Postwet]) σε σχέση με προτάσεις διαλύσεως, συγχωνεύσεως ή διασπάσεως, αγοράς ιδίων μετοχών και τροποποιήσεως των καταστατικών όσον αφορά τις εξουσίες της γενικής συνελεύσεως των εταιριών αυτών στα προαναφερθέντα ζητήματα (άρθρο 25, παράγραφος 3, στοιχείο a, των καταστατικών της KPN και της TPG)·

— τις επενδύσεις που συνεπάγονται μείωση των ιδίων κεφαλαίων της εταιρίας, υπολογιζομένων σε ενοποιημένη βάση, πέραν του 30 % του συνολικού ενεργητικού της KPN (άρθρο 25, παράγραφος 3, στοιχείο b, του καταστατικού της KPN) ή του 15 % του συνολικού ενεργητικού της TPG (άρθρο 25, παράγραφος 3, στοιχείο b, του καταστατικού της TPG)·

— τη διανομή μερισμάτων υπό μορφή μετοχών της εταιρίας και/ή από το αποθεματικό (άρθρο 36 των καταστατικών της KPN και της TPG)·

— τη συγχώνευση ή τη διάσπαση (άρθρο 47, παράγραφος 2, στοιχείο a, των καταστατικών της KPN και της TPG)·

— τη διάλυση της εταιρίας (άρθρο 47, παράγραφος 2, στοιχείο b, των καταστατικών της KPN και της TPG)·

— την τροποποίηση του καταστατικού της εταιρίας (άρθρο 47, παράγραφος 2, στοιχείο c, των καταστατικών της KPN και της TPG), μεταξύ άλλων, όσον αφορά:

  — τον εταιρικό σκοπό, στο μέτρο που η τροποποίηση θίγει την εκτέλεση των κατ' ανάθεση ή κατόπιν αδείας υπηρεσιών·

  — το εταιρικό κεφάλαιο και τις κατηγορίες μετοχών της εταιρίας, αν πρόκειται για τη δημιουργία νέας κατηγορίας μετοχών, ομολογιών ή άλλων δικαιωμάτων επί των κερδών ή της περιουσίας της εταιρίας ή για την κατάργηση της ειδικής μετοχής ή των προνομιούχων μετοχών τύπου B·

— την εκχώρηση της ειδικής μετοχής·

— τη μεταβολή των δικαιωμάτων που απορρέουν από την ειδική μετοχή δυνάμει των άρθρων 12, 13, 15, παράγραφος 3, 25, παράγραφος 3, 36 και 47, παράγραφος 2, των καταστατικών της KPN και της TPG, καθώς και

— γενικώς, κάθε τροποποίηση που θίγει ή μειώνει τα δικαιώματα που απορρέουν από την ειδική μετοχή ή είναι αντίθετη προς τα δικαιώματα αυτά.

10 Διά της «Afspraken op Hoofdlijnen KPN en TPG» (συμβάσεως με την KPN και την TPG), το Ολλανδικό Δημόσιο δεσμεύτηκε, αφενός, να κάνει χρήση της ειδικής μετοχής που κατέχει στο κεφάλαιο της KPN μόνον αν το απαιτούν τα συμφέροντά του ως σημαντικού μετόχου και, αφετέρου, να κάνει χρήση της ειδικής μετοχής που κατέχει στο κεφάλαιο της TPG μόνο στην ίδια περίπτωση ή στην περίπτωση που απαιτείται για λόγους προστασίας του γενικού συμφέροντος που άπτεται της εγγυήσεως της παγκόσμιας ταχυδρομικής υπηρεσίας. Το Ολλανδικό Δημόσιο δεσμεύθηκε επίσης να μην ασκήσει τα δικαιώματα που αρύεται από τις ειδικές αυτές μετοχές για να προστατεύσει τις εν λόγω εταιρίες από ανεπιθύμητη μεταβολή της εξασφαλίζουσας τον έλεγχο πλειοψηφίας.

11 Από το 1998 έως την εκπνοή της προθεσμίας που τάχθηκε με την αιτιολογημένη γνώμη, ήτοι έως τις 6 Απριλίου 2003, η διά κοινών μετοχών συμμετοχή του Ολλανδικού Δημοσίου μειώθηκε σταδιακά, στο μεν κεφάλαιο της KPN περίπου στο 20 %, στο δε κεφάλαιο της TPG περίπου στο 35 %.

12 Η Επιτροπή, αφού παρέσχε στο Βασίλειο των Κάτω Χωρών τη δυνατότητα να διατυπώσει τις παρατηρήσεις του, απέστειλε στο κράτος μέλος αυτό, στις 6 Φεβρουαρίου 2003, δύο αιτιολογημένες γνώμες στις οποίες ανάφερε ότι θεωρούσε ότι οι ειδικές μετοχές που κατείχε το Ολλανδικό Δημόσιο στις εταιρίες KPN και TPG ήταν ασυμβίβαστες με τα άρθρα 56, παράγραφος 1, ΕΚ και 43 ΕΚ. Η Επιτροπή

έταξε στο εν λόγω κράτος μέλος προθεσμία δύο μηνών για να θεσπίσει τα απαιτούμενα μέτρα προκειμένου να συμμορφωθεί προς τις αιτιολογημένες γνώμες. Μη ικανοποιηθείσα από τις απαντήσεις που παρέσχε η Κυβέρνηση των Κάτω Χωρών με τις από 28 Απριλίου 2003 επιστολές της, η Επιτροπή άσκησε τις υπό κρίση προσφυγές.

13 Με διάταξη του προέδρου του πρώτου τμήματος της 23ης Νοεμβρίου 2005, οι υποθέσεις C-282/04 και C-283/04 ενώθηκαν προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

Επί των προσφυγών

14 Προς στήριξη καθεμιάς από τις προσφυγές της, η Επιτροπή προβάλλει δύο αιτιάσεις αντλούμενες, κατ' ουσίαν, από παράβαση των άρθρων 56, παράγραφος 1, ΕΚ και 43 ΕΚ, συνιστάμενη στο ότι το Βασίλειο των Κάτω Χωρών κατέχει στο κεφάλαιο των εταιριών KPN και TPG τις δύο επίδικες ειδικές μετοχές, οι οποίες του επιφυλάσσουν ειδικά δικαιώματα προηγουμένης εγκρίσεως ορισμένων διαχειριστικής φύσεως αποφάσεων των οργάνων των δύο αυτών εταιριών.

Επί των αιτιάσεων που αντλούνται από παράβαση του άρθρου 56, παράγραφος 1, ΕΚ

Επιχειρήματα των διαδίκων

15 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι επίδικες ειδικές μετοχές συνιστούν εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων υπό την έννοια του άρθρου 56, παράγραφος 1, ΕΚ και ότι τα ειδικά δικαιώματα που συνδέονται με τις μετοχές αυτές, έστω και στον βαθμό που οι εν λόγω μετοχές σκοπούν στην προστασία του γενικού συμφέροντος, είναι, εν πάση περιπτώσει, δυσανάλογα.

16 Η Κυβέρνηση των Κάτω Χωρών απαντά ότι οι εν λόγω μετοχές δεν συνιστούν εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων. Κατά την κυβέρνηση αυτή, δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως «κρατικά μέτρα» εμπίπτοντα στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 56, παράγραφος 1, ΕΚ. Επιπλέον, ασκούν επιρροή όχι στην απόκτηση μετοχών των εν λόγω εταιριών, αλλά μόνο σε ορισμένες αποφάσεις που αφορούν τη διαχείριση των εταιριών αυτών. Δεν είναι ικανές να αποτρέψουν τους επενδυτές να αποκτήσουν μερίδια στις εταιρίες αυτές και, στην πράξη, ουδόλως έχουν αποθαρρύνει τις επενδύσεις. Εξάλλου, ακόμα και αν μπορεί να αποδειχθεί κάποια σχέση μεταξύ των επιδίκων ειδικών μετοχών και της αποφάσεως του επενδυτή, η σχέση αυτή είναι τόσο αμφίβολη και έμμεση ώστε δεν μπορεί να θεωρηθεί ως συνιστώσα εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων.

17 Επικουρικώς, η κυβέρνηση αυτή υποστηρίζει ότι, εν πάση περιπτώσει, η ειδική μετοχή που κατέχει στο κεφάλαιο της TPG δικαιολογείται από επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος, ήτοι την εγγύηση της παγκόσμιας ταχυδρομικής υπηρεσίας.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

— Επί της υπάρξεως εμποδίων

18 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 56, παράγραφος 1, ΕΚ απαγορεύει γενικώς τους περιορισμούς στις κινήσεις κεφαλαίων μεταξύ των κρατών μελών (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, αποφάσεις της 4ης Ιουνίου 2002, C-483/99, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 2002, σ. I-4781, σκέψεις 35 και 40, και της 13ης Μαΐου 2003, C-98/01, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, Συλλογή 2003, σ. I-4641, σκέψεις 38 και 43).

19 Δεδομένου ότι η Συνθήκη ΕΚ δεν περιέχει ορισμό της εννοίας των «κινήσεων κεφαλαίων» κατά το άρθρο 56, παράγραφος 1, ΕΚ, το Δικαστήριο έχει παλαιότερα αναγνωρίσει την ενδεικτική αξία της ονοματολογίας που περιέχεται σε παράρτημα της οδηγίας 88/361/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 1988, για τη θέση σε εφαρμογή του άρθρου 67 της Συνθήκης (άρθρου καταργηθέντος από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ) (ΕΕ L 178, σ. 5). Συνιστούν, συνεπώς, κινήσεις κεφαλαίων κατά το άρθρο 56, παράγραφος 1, ΕΚ, μεταξύ άλλων, οι άμεσες επενδύσεις υπό μορφή συμμετοχής σε μια επιχείρηση διά της κατοχής μετοχών που παρέχουν τη δυνατότητα πραγματικής συμμετοχής στη διαχείρισή της και τον έλεγχό της (οι λεγόμενες «άμεσες» επενδύσεις) καθώς και η απόκτηση τίτλων στην αγορά κεφαλαίων επιχειρούμενη με μοναδική πρόθεση την πραγματοποίηση τοποθετήσεως χρημάτων και χωρίς πρόθεση ασκήσεως επιρροής στη διαχείριση και τον έλεγχο της επιχειρήσεως (οι λεγόμενες επενδύσεις «χαρτοφυλακίου») (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, απόφαση της 16ης Μαρτίου 1999, C-222/97, Trummer και Mayer, Συλλογή 1999, σ. I-1661, σκέψη 21, και προμνησθείσες αποφάσεις Επιτροπή κατά Γαλλίας, σκέψεις 36 και 37, καθώς και Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, σκέψεις 39 και 40).

20 Όσον αφορά τις δύο αυτές μορφές επενδύσεων, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι πρέπει να χαρακτηρίζονται ως «περιορισμοί», κατά την έννοια του άρθρου 56, παράγραφος 1, ΕΚ, εθνικά μέτρα τα οποία είναι ικανά να εμποδίσουν ή να περιορίσουν την απόκτηση μετοχών στις οικείες επιχειρήσεις ή που είναι ικανά να αποτρέψουν τους επενδυτές από άλλα κράτη μέλη να επενδύσουν στο κεφάλαιο των επιχειρήσεων αυτών (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, μεταξύ άλλων, προμνησθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Γαλλίας, σκέψη 41, καθώς και αποφάσεις της 2ας Ιουνίου 2005, C-174/04, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 2005, σ. I-4933, σκέψεις 30 και 31, και της 19ης Ιανουαρίου 2006, C-265/04, Bouanich, Συλλογή 2006, σ. I-923, σκέψεις 34 και 35).

21 Εν προκειμένω, πρέπει να αναγνωριστεί ότι οι επίδικες ειδικές μετοχές συνιστούν περιορισμούς στην ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων που προβλέπεται στο άρθρο 56, παράγραφος 1, ΕΚ.

22 Πράγματι, πρέπει, καταρχάς, να παρατηρηθεί ότι η πρόβλεψη των επιδίκων ειδικών μετοχών στα καταστατικά της KPN και της TPG έγινε με αποφάσεις τις οποίες έλαβε το Ολλανδικό Κράτος κατά την ιδιωτικοποίηση των δύο αυτών εταιριών για

να εξασφαλίσει τη διατήρηση ορισμένων ειδικών καταστατικών δικαιωμάτων. Υπό τις συνθήκες αυτές, αντίθετα προς τα υποστηριζόμενα από την Κυβέρνηση των Κάτω Χωρών, οι εν λόγω μετοχές πρέπει να χαρακτηριστούν ως κρατικά μέτρα εμπίπτοντα στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 56, παράγραφος 1, ΕΚ.

23 Περαιτέρω, διαπιστώνεται ότι οι επίδικες ειδικές μετοχές είναι ικανές να αποτρέψουν επενδυτές από άλλα κράτη μέλη να πραγματοποιήσουν επενδύσεις στην KPN και στην TPG.

24 Πράγματι, δυνάμει αυτών των ειδικών μετοχών, ορισμένες πολύ σημαντικές αποφάσεις των οργάνων της KPN και της TPG, όσον αφορά τόσο τις δραστηριότητες των δύο αυτών εταιριών όσο και την ίδια τους τη δομή (μεταξύ άλλων, σε ζητήματα συγχωνεύσεως, διασπάσεως ή διαλύσεως), εξαρτώνται από προηγούμενη έγκριση εκ μέρους του Ολλανδικού Δημοσίου. Έτσι, όπως ορθώς παρατήρησε η Επιτροπή, αφενός, οι ειδικές αυτές μετοχές παρέχουν στο Ολλανδικό Δημόσιο δυνατότητα ασκήσεως επιρροής στη διαχείριση της KPN και της TPG, η οποία δεν δικαιολογείται από την έκταση της επενδύσεώς του και είναι αισθητά μεγαλύτερη από εκείνη την οποία η διά κοινών μετοχών συμμετοχή του στο κεφάλαιο των εταιριών αυτών θα του επέτρεπε να αποκτήσει. Αφετέρου, οι εν λόγω μετοχές περιορίζουν την επιρροή των λοιπών μετόχων σε σχέση προς το μέγεθος της συμμετοχής τους στο κεφάλαιο της KPN και της TPG.

25 Εξάλλου, ακύρωση των ειδικών αυτών μετοχών είναι δυνατή μόνο με σύμφωνη γνώμη του Ολλανδικού Δημοσίου.

26 Εξαρτώντας αποφάσεις τέτοιας σημασίας από προηγούμενη έγκριση του Ολλανδικού Δημοσίου και περιορίζοντας έτσι τη δυνατότητα των λοιπών μετόχων να συμμετέχουν ουσιαστικά στη διαχείριση της εν λόγω εταιρίας, η ύπαρξη των εν λόγω μετοχών μπορεί να επηρεάσει αρνητικά τις άμεσες επενδύσεις.

27 Ομοίως, οι επίδικες ειδικές μετοχές μπορούν να έχουν αποτρεπτικό αποτέλεσμα επί των επενδύσεων χαρτοφυλακίου στο κεφάλαιο της KPN και της TPG. Τυχόν άρνηση του Ολλανδικού Δημοσίου να εγκρίνει μια σημαντική απόφαση, την οποία εμφανίζουν τα όργανα της ενδιαφερομένης εταιρίας ως ανταποκρινόμενη στο συμφέρον της, είναι πράγματι ικανή να επηρεάσει αρνητικά την (χρηματιστηριακή) αξία των μετοχών της εν λόγω εταιρίας και, ως εκ τούτου, την ελκυστικότητα των επενδύσεων σε τέτοιες μετοχές.

28 Έτσι, ο κίνδυνος να ασκήσει το Ολλανδικό Δημόσιο τα ειδικά δικαιώματά του με στόχο την προαγωγή συμφερόντων που δεν συμπίπτουν με τα οικονομικά συμφέροντα της ενδιαφερομένης εταιρίας μπορεί να αποθαρρύνει τις άμεσες επενδύσεις ή τις επενδύσεις χαρτοφυλακίου στο κεφάλαιο της εταιρίας αυτής.

29 Τέλος, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, αντίθετα προς τα υποστηριζόμενα από την Κυβέρνηση των Κάτω Χωρών, τα περιοριστικά αυτά αποτελέσματα δεν είναι ούτε υπερβολικά αβέβαια ούτε υπερβολικά έμμεσα ώστε να μην αποτελούν εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων.

30 Πράγματι, δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να ασκήσει το Ολλανδικό Δημόσιο, υπό ορισμένες περιστάσεις, τα ειδικά δικαιώματά του για να προστατεύσει γενικά συμφέροντα, ενδεχομένως αντίθετα προς τα οικονομικά συμφέροντα της ενδιαφερομένης εταιρίας. Οι επίδικες ειδικές μετοχές ενέχουν, συνεπώς, τον πραγματικό κίνδυνο να παγώσει το εν λόγω Δημόσιο αποφάσεις τις οποίες τα όργανα των εταιριών αυτών προτείνουν ως ανταποκρινόμενες στα οικονομικά συμφέροντα των εταιριών.

31 Βάσει των προεκτεθέντων, οι επίδικες ειδικές μετοχές συνιστούν περιορισμούς υπό την έννοια του άρθρου 56, παράγραφος 1, ΕΚ.

— Επί της τυχόν δικαιολογήσεως των εμποδίων

32 Η ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων μπορεί, ωστόσο, να περιοριστεί με εθνικά μέτρα δικαιολογούμενα από τους λόγους που μνημονεύονται στο άρθρο 58 ΕΚ ή από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2004, C-319/02, Manninen, Συλλογή 2004, σ. I-7477, σκέψη 29), εφόσον δεν υφίσταται κοινοτικό μέτρο εναρμονίσεως που να προβλέπει τα αναγκαία μέτρα για τη διασφάλιση της προστασίας αυτών των συμφερόντων (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, στο πλαίσιο της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, την απόφαση της 15ης Ιουνίου 2006, C-255/04, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 2006, σ. I-5251, σκέψη 43 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

33 Ελλείψει τέτοιας κοινοτικής εναρμονίσεως, εναπόκειται, καταρχήν, στα κράτη μέλη να αποφασίζουν το επίπεδο της προστασίας που προτίθενται να εξασφαλίσουν σε τέτοια νόμιμα συμφέροντα, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο θα επιτευχθεί αυτό το επίπεδο προστασίας. Μπορούν, ωστόσο, να το πράττουν μόνον εντός των ορίων που χαράσσει η Συνθήκη και, ειδικότερα, τηρώντας την αρχή της αναλογικότητας, η οποία επιβάλλει να είναι τα θεσπιζόμενα μέτρα πρόσφορα για τη διασφάλιση της επιτεύξεως του σκοπού τον οποίο επιδιώκουν και να μη βαίνουν πέραν του αναγκαίου για την επίτευξή του μέτρου (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, απόφαση της 4ης Ιουνίου 2002, C-503/99, Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή 2002, σ. I-4809, σκέψη 45).

34 Εν προκειμένω, πρέπει, συνεπώς, προς εκτίμηση του βασίμου των αιτιάσεων της Επιτροπής, να εξεταστεί αν οι επίδικες ειδικές μετοχές, οι οποίες συνεπάγονται ειδικά δικαιώματα προηγουμένης εγκρίσεως ορισμένων διαχειριστικής φύσεως αποφάσεων των οργάνων της KPN και της TPG, μπορούν να δικαιολογηθούν βάσει ενός από τους λόγους στους οποίους αναφέρεται η σκέψη 32 της παρούσας αποφάσεως και αν τα μέτρα αυτά είναι ανάλογα των επιδιωκομένων σκοπών.

35 Όσον αφορά την ειδική μετοχή στο κεφάλαιο της KPN, η Κυβέρνηση των Κάτω Χωρών δεν επικαλείται κανένα λόγο γενικού συμφέροντος δυνάμενο να χρησιμεύσει ως δικαιολογία.

36 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτή η πρώτη αιτίαση που προβάλλεται στην υπόθεση C-282/04 και αντλείται από παράβαση του άρθρου 56, παράγραφος 1, ΕΚ.

37 Όσον αφορά την ειδική μετοχή στο κεφάλαιο της TPG, η Κυβέρνηση των Κάτω Χωρών υποστηρίζει ότι η μετοχή αυτή είναι απαραίτητη για τη διαφύλαξη της παγκόσμιας ταχυδρομικής υπηρεσίας, και ειδικότερα για τη διασφάλιση της φερεγγυότητας και της συνεχίσεως της λειτουργίας της TPG, η οποία είναι σήμερα η μοναδική επιχείρηση στις Κάτω Χώρες που είναι ικανή να εξασφαλίσει αυτή την παγκόσμια υπηρεσία στο απαιτούμενο από τον νόμο επίπεδο.

38 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η εγγύηση μιας υπηρεσίας γενικού συμφέροντος, όπως η παγκόσμια ταχυδρομική υπηρεσία, μπορεί να συνιστά επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος δικαιολογούντα εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 20ής Ιουνίου 2002, C-388/00 και C-429/00, Radiosistemi, Συλλογή 2002, σ. I-5845, σκέψη 44).

39 Ωστόσο, η επίδικη ειδική μετοχή βαίνει πέραν του αναγκαίου μέτρου για τη διαφύλαξη της φερεγγυότητας και τη συνέχιση της λειτουργίας του παρέχοντος την παγκόσμια ταχυδρομική υπηρεσία φορέα.

40 Πράγματι, όπως ορθώς παρατήρησε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 38 και 39 των προτάσεών του, πρέπει να παρατηρηθεί, αφενός, ότι τα ειδικά δικαιώματα που διαθέτει το Ολλανδικό Δημόσιο στην TPG δεν περιορίζονται μόνο στις δραστηριότητες της τελευταίας ως παρέχουσας παγκόσμια ταχυδρομική υπηρεσία. Αφετέρου, η άσκηση αυτών των ειδικών δικαιωμάτων δεν υπακούει σε κανένα συγκεκριμένο κριτήριο και δεν χρειάζεται να αιτιολογείται, γεγονός που καθιστά αδύνατο οποιονδήποτε ουσιαστικό δικαστικό έλεγχο.

41 Βάσει όλων των προεκτεθέντων, πρέπει να γίνει δεκτή η πρώτη αιτίαση που προβάλλεται στην υπόθεση C-283/04 και αντλείται από παράβαση του άρθρου 56, παράγραφος 1, ΕΚ.

Επί των αιτιάσεων που αντλούνται από παράβαση του άρθρου 43 ΕΚ

42 Η Επιτροπή ζητεί επίσης να αναγνωριστεί παράβαση των υποχρεώσεων τις οποίες υπέχει το Βασίλειο των Κάτω Χωρών από το άρθρο 43 ΕΚ, που αφορά την ελευθερία εγκαταστάσεως, για τον λόγο ότι οι επίδικες ειδικές μετοχές δεν εμποδίζουν μόνον τις άμεσες επενδύσεις και τις επενδύσεις χαρτοφυλακίου στην KPN ή στην TPG, αλλά είναι επίσης ικανές να εμποδίσουν την απόκτηση συμμετοχής εξασφαλίζουσας τον έλεγχο στις δύο αυτές εταιρίες και, συνεπώς, να εμποδίσουν επενδύσεις που παρέχουν τη δυνατότητα ασκήσεως μιας κάποιας επιρροής στη διαχείριση ή τον έλεγχο των εταιριών αυτών (βλ. συναφώς, υπό το πνεύμα αυτό, την απόφαση της 5ης Νοεμβρίου 2002, C-208/00, Überseering, Συλλογή 2002, σ. I-9919, σκέψη 77 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

43 Όπως παρατήρησε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 41 των προτάσεών του, στον βαθμό που οι επίδικες ειδικές μετοχές συνεπάγονται περιορισμούς της ελευθερίας εγκαταστάσεως, οι περιορισμοί αυτοί αποτελούν την άμεση συνέπεια των ανωτέρω εξετασθέντων εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων, με τα οποία συνδέονται αρρήκτως. Επομένως, εφόσον διαπιστώθηκε παράβαση του άρθρου 56, παράγραφος 1, ΕΚ, παρέλκει η χωριστή εξέταση των επιδίκων μέτρων υπό το φως των κανόνων της Συνθήκης που αφορούν την ελευθερία εγκαταστάσεως (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 13ης Μαΐου 2003, C-463/00, Επιτροπή κατά Ισπανίας, Συλλογή 2003, σ. I-4581, σκέψη 86).

44 Λαμβανομένων υπόψη όλων των προεκτεθέντων, διαπιστώνεται ότι το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, διατηρώντας στα καταστατικά της KPN και της TPG ορισμένες διατάξεις προβλέπουσες ότι το κεφάλαιο των εταιριών αυτών περιλαμβάνει μια ειδική μετοχή, που ανήκει στο Ολλανδικό Δημόσιο και του παρέχει ειδικά δικαιώματα προηγουμένης εγκρίσεως ορισμένων διαχειριστικής φύσεως αποφάσεων των οργάνων των εν λόγω εταιριών, τα οποία δεν περιορίζονται μόνο στην περίπτωση που η παρέμβαση του κράτους αυτού είναι απαραίτητη για επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος αναγνωριζόμενους από το Δικαστήριο και, στην περίπτωση της TPG, ιδίως προς εξασφάλιση της διατηρήσεως της παγκόσμιας ταχυδρομικής υπηρεσίας, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 56, παράγραφος 1, ΕΚ.

Επί των δικαστικών εξόδων

45 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Επειδή η Επιτροπή ζήτησε να καταδικαστεί το Βασίλειο των Κάτω Χωρών στα δικαστικά έξοδα και το τελευταίο ηττήθηκε, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, διατηρώντας στα καταστατικά της Koninklijke KPN NV και της TPG NV ορισμένες διατάξεις προβλέπουσες ότι το κεφάλαιο των εταιριών αυτών περιλαμβάνει μια ονομαστική ειδική μετοχή, που ανήκει στο Ολλανδικό Δημόσιο και του παρέχει ειδικά δικαιώματα προηγουμένης εγκρίσεως ορισμένων διαχειριστικής φύσεως αποφάσεων των οργάνων των εν λόγω εταιριών, τα οποία δεν περιορίζονται μόνο στην περίπτωση που η παρέμβαση του κράτους αυτού είναι απαραίτητη για επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος αναγνωριζόμενους από το Δικαστήριο και, στην περίπτωση της TPG NV, ιδίως προς εξασφάλιση της διατηρήσεως της παγκόσμιας ταχυδρομικής υπηρεσίας, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 56, παράγραφος 1, ΕΚ.

2) Καταδικάζει το Βασίλειο των Κάτω Χωρών στα δικαστικά έξοδα.

(υπογραφές)